

BILINGUAL YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING MUHOQOT MADANIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Abduxalilova Feruza

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Ijtimoiy-gumanitar yo'nalishlarda
xorijiy tillar kafedrası o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7011034>

Annotatsiya. Ikki tilli ta'lim atamasi turli xil ijobiy va salbiy assotsiatsiyalar va turli tarixga ega bo'lgan ko'p ma'noga ega. Uchta holatni oling. Birinchidan, ikki tilli ta'lim ikki tilli bolalar o'qiydigan maktablarga nisbatan erkin qo'llaniladi. Biroq bunday maktablarda ikki tillilik tarbiyalanmaydi. Aksincha, maqsad bolani uy, ozchilik tilidan dominant, ko'pchilik tiliga tezda o'tkazishdir. Ikkinchidan, bu atama ko'pchilik tiliga o'tgunga qadar qisqa vaqt ichida sinfda o'z ona tilidan foydalanishga ruxsat berilgan bolalarni nazarda tutadi. Uchinchidan, ikki tilli ta'lim o'quvchilar sinfda ikki til orqali o'rganadigan maktablar uchun mosroq belgi bo'lib ko'rinadi.

Kalit so'zlar: til dominant, potentsial ta'sir, retseptlarsiz, immersion ta'lim, matematik tushunchalar.

ПОВЫШЕНИЕ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ БИЛИНГВАЛЬНОГО ПОДХОДА

Аннотация. Термин двуязычное образование имеет много значений, с разными положительными и отрицательными ассоциациями и разной историей. Возьмем три случая. Во-первых, двуязычное образование широко применяется в школах, где учатся двуязычные дети. Однако в таких школах двуязычию не учат. Скорее, цель состоит в том, чтобы быстро перевести ребенка с домашнего языка меньшинства на доминирующий язык большинства. Во-вторых, этот термин относится к детям, которым разрешается использовать свой родной язык в классе в течение короткого времени, прежде чем перейти на язык большинства. В-третьих, двуязычное образование кажется более подходящим для школ, в которых учащиеся изучают два языка в классе.

Ключевые слова: доминирование языка, потенциальное влияние, отсутствие рецептов, обучение методом погружения, математические концепции.

IMPROVEMENT OF COMMUNICATION CULTURE OF STUDENTS BASED ON BILINGUAL APPROACH

Abstract. The term bilingual education has many meanings, with different positive and negative associations and different histories. Take three cases. First, bilingual education is loosely applied to schools where bilingual children attend. However, such schools do not teach bilingualism. Rather, the goal is to quickly transition the child from the home, minority language to the dominant, majority language. Second, the term refers to children who are allowed to use their mother tongue in the classroom for a short time before switching to the majority language. Third, bilingual education appears to be a more appropriate label for schools where students learn through two languages in the classroom.

Keywords: language dominant, potential influence, no prescriptions, immersion education, mathematical concepts.

KIRISH

Immersion ta'lim odatda ko'pchilik tillarda bo'lgan talabalarga ega va ularni boshqa ko'pchilik yoki ozchilik tili orqali o'rgatadi. Biroq, juda ko'p farqlar mavjud: birinchidan, bolaning tajribani boshlagan yoshi. Bu bolalar bog'chasi yoki chaqaloq bosqichida (erta suvga cho'mish), 9 yoshdan 10 yoshgacha bo'lishi mumkin, (kechiktirilgan yoki o'rta suvga cho'mish) yoki ikkinchi darajali (kech yoki kech boshlangan suvga cho'mish). Ikkinchidan, suvga cho'mish uchun sarflangan vaqt miqdori. Umumiy immersion odatda ikkinchi tilga 100% singdirish bilan boshlanadi, 2 yoki 3 yildan so'ng keyingi 3 yoki 4 yil davomida haftasiga 80% gacha kamayadi, kichik maktabni esa haftasiga taxminan 50% ikkinchi tilga singdirish bilan yakunlaydi. Qisman suvga cho'mish yaqinlikni ta'minlaydi chaqaloq va kichik maktabda ikkinchi tilda 50% ga cho'milish. Ko'pchilik uchun ozchilik tilidan foydalanilganda sinf vaqti (masalan, 80% dan deyarli 100% gacha), asos shundaki, bolalar g'oyalar, tushunchalar, ko'nikmalar va bilimlarni ko'pchilik tiliga osongina o'tkazishadi. Bolaga ko'paytirishni o'rgatgan Moxavkyan, bu matematik tushunchani ingliz tilida qayta o'qitish shart emas. Bunday dasturlar uchun berilgan asos shuki, ozchilik tili oson yo'qoladi, ko'pchilik tili osonlik bilan erishiladi. Bolalar, ayniqsa, o'smirlik davrida ko'pchilikning tili bilan o'ralgan bo'lishadi. Shunday qilib, ikki tillilik maktabda ozchilik tiliga dastlabki konsentratsiya orqali erishiladi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

AQShda ikki tilli (yoki ikki tomonlama) ikki tilli ta'lim odatda bitta sinfdan ozchilik tillari va til ko'pchilik o'quvchilari o'rtasida raqamlarda taxminiy muvozanat mavjud bo'lganda yuzaga keladi. Ko'pincha 50:50 til balansi tavsiya etilgan bo'lsa-da, ko'pchilik til dominant bo'lib qolishi mumkin (masalan, yuqori obro'li qiymati tufayli), ikki tillilik va ikki savodlilik maqsadini xavf ostiga qo'yadi.

Ba'zi o'qituvchilar o'z talabalari bilan har ikkala tildan ham foydalanishadi; boshqalar faqat bitta tildan foydalanadi va ular juft bo'lib, jamoa sifatida yaqindan hamkorlik qilishlari mumkin. Maktab axloqi, shuningdek, sinf va koridor ko'rgazmalari, o'quv dasturlari manbalari, e'lonlar va iloji bo'lsa ikkala tildan foydalangan holda darsdan tashqari mashg'ulotlar. Ikki tilli ikki tilli maktablarda asosiy g'oya tilni ajratish va til chegaralardir. Til chegaralari vaqt, o'quv dasturi mazmuni va o'qitish nuqtai nazaridan belgilanadi. Har bir tilning muqobil tilda ishlatilishi tez-tez uchraydi. Shu bilan bir qatorda, har xil darslarda har ikkala til ham barcha o'quv dasturlari yo'nalishlarida qo'llanilishini ta'minlash uchun muntazam o'zgartirilgan holda turli tillardan foydalanishi mumkin. Vaqtning bo'linishi yarim kun, butun kun yoki muqobil haftalarda bo'lishi mumkin. Muhim element taqsimlashdir ikki tilli va ikki savodli talabalarga erishish vaqti. Ko'pincha, boshlang'ich sinflarda tillarni qo'llashda 50:50 nisbatda foydalanishga harakat qilinadi, garchi ba'zi maktablarda ozchilik tiliga ko'proq vaqt beriladi (60% gacha mavjud vaqtning 90%). Maktabning keyingi yillarida ba'zida ko'pchilik tilga ko'proq e'tibor berishni afzal ko'rish mumkin.

TADQIQOT NATIJALARI

Biroq, tadqiqotning ikki tilli ta'limning yuqori yutuqlar bilan bog'liqligi sabablari oddiy ham, oddiy ham emas (August va Hakuta, 1997). Bunday o'quv muvaffaqiyatlari va uying yordami (masalan, savodxonlikni rivojlantirishda), maktabdagi o'qituvchilarning fidoyiligi va fidoyiligi, bolalar o'zlarining ozchiliklarini his qilishlari kabi omillar o'rtasida murakkab tenglama bo'lishi mumkin. Laosa (2000) shuni ko'rsatadiki, maktab o'quvchilariga to'g'ri keladigan o'qituvchilarning sifati va nisbati, o'qituvchining hisobga olish ma'lumotlari va ta'limning parchalanishi o'quvchilarning muvaffaqiyatiga potentsial ta'sir ko'rsatadi. Ya'ni, ikki

tilli ta'limning alohida modellari talabalar, o'qituvchilar, o'quv dasturlari va atrof-muhit o'zgaruvchilari bilan murakkab usullarda o'quvchilar natijalariga ta'sir qiladi. Ikki tilli ta'lim, o'z-o'zidan, o'quv dasturi bo'yicha yuqori natijalarga olib keladi deb taxmin qilish mumkin emas. Kafolatlangan muvaffaqiyat uchun oddiy retseptlarsiz bunday muvaffaqiyatga asos bo'ladigan ko'plab o'zaro ta'sir qiluvchi o'zgaruvchilar mavjud.

MUHOKAMA

Ikki tilli ta'limning yana bir tashvishi shundaki, til o'rganish maktab darvozalarida to'xtab qolishi mumkin. Ozchiliklar tilini sinfda samarali tarzda uzatish va malakali o'rganish mumkin. Maktab darvozasidan tashqariga chiqqandan so'ng, bolalar maqom, tengdoshlar tomonidan qabul qilinishi va tengdoshlar bilan munosabatlarda inklyuzivlik sabablari tufayli ko'pchilik tiliga o'tishlari mumkin (ya'ni, ko'pchilik tili ko'pincha "umumiy maxraj" tilidir). Shunday qilib, ozchiliklar tilida ikki tilli ta'limning xavfi shundaki, bu til maktab tili, o'yin tili; o'quv dasturining mazmunini yetkazib berish tili, lekin tengdosh madaniyati emas. Maktabda o'rganilgan ozchilik tilini o'smirlik va kattalik yillarida jamiyatda qo'llash uchun kengaytirish - loyihalash qiyin, rejalashtirish qiyin, lekin shunga qaramay, bu til maktab darvozasidan tashqarida yashash uchun juda muhimdir. Ikki tilli ta'lim bo'yicha pedagogik nuqtai nazarning yana bir cheklovi maktabda o'rganilgan tilning tabiati va qo'llanilishidir. Kanada tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, rasmiy (masalan, immersion) ta'limning til registri bolalarni maktabdan tashqarida tildan foydalanishga tayyorlamaydi. Til o'quv dasturi tobora murakkab va ixtisoslashgan. Tengdoshlar guruhining xalq tili va ko'cha tili boshqacha. Ingliz tilida so'zlashadigan uylardagi kanadalik bolalar, ular immersion maktablarida bo'lgan va frantsuz va frantsuz tillarida o'rganan.

XULOSA

Ingliz tili ba'zan mahalliy jamoalarda frantsuz tilida so'zlashuvchilar bilan to'g'ri muloqot qilishda qiyinchiliklar haqida xabar beradi. Mahalliy frantsuz tilida so'zlashuvchilar bunday talabalarning frantsuz tilini juda rasmiy, noqulay yoki hatto noo'rin deb bilishlari mumkin.

REFERENCES

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/ingliz-tili-fanini-bilingual-o-qitish-va-fakultativ-darslar-uchun-case-study-metodidan-foydalanish>
2. Botirjon, R. (2022). RESEARCH ON THE DIGITAL ECONOMY IS PROMOTING HIGH-QUALITY GREEN DEVELOPMENT IN EMERGING ECONOMIES. *FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA*, 1(4), 5-10.
3. <https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00651-9>
4. Botirjon, R. (2022). THE IMPACT OF A DROP IN THE GLOBAL REAL INTEREST RATE ON A TINY OPEN ECONOMY THAT HAS BEEN STUCK IN A STATE OF STAGNATION FOR A LONG TIME. DEPENDENCE ON RELATIONS BETWEEN STATES. *IJTIMOYIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 77-84.
5. https://beganquotientsome.top/?utm_campaign=3R60Iq_6TwnSLaZnPTupNSKfvhj857wOWHP26RZmXuw1&t=main9